

БАТЛАВ
БАЙГАЛЬ ОРЧИН АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
ЯАМНЫ ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГЫН АЛБАН ХҮРБИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ..... С.ЦОГТГЭРЭЛ

2024 оны дүгээр сарын-ний өдөр

СҮХБААТАР АЙМАГТ 100 ГА ГАЗАРТ ХАДЛАН, ТЭЖЭЭЛИЙН НӨӨЦ ГАЗАР БАЙГУУЛАХ,
ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АЖЛЫН ДААЛГАВАР

Гэрээгээр гүйцэтгэх ажлын дугаар: Төслийн 2024 оны ажлын төлөвлөгөөний 2.3.4

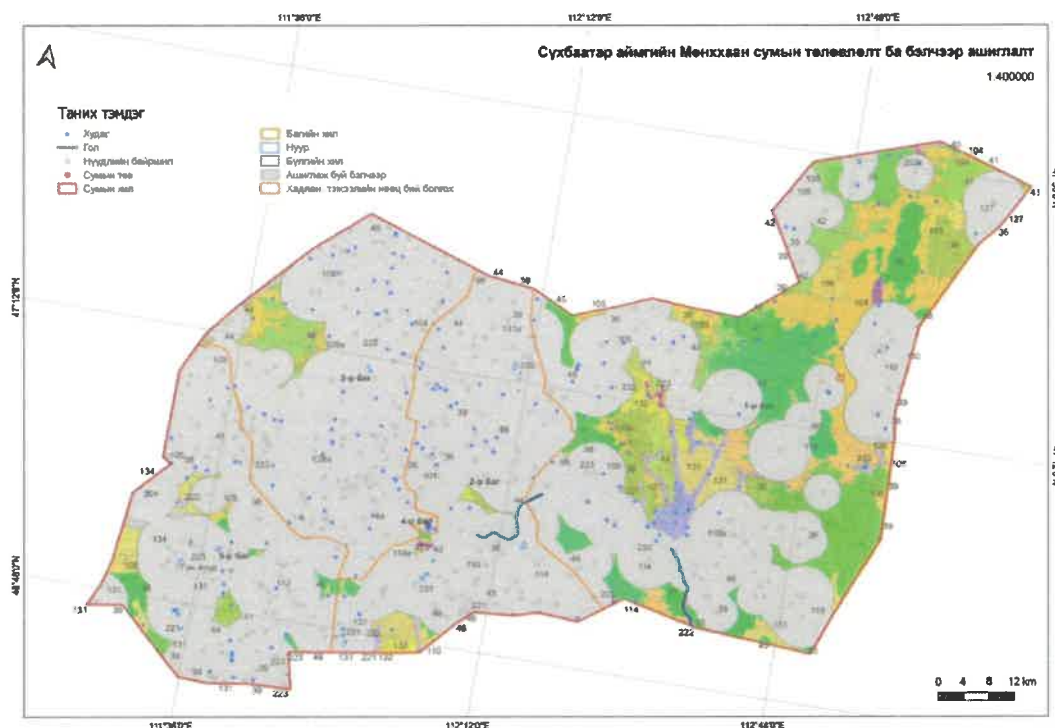
№	Ажлын нэр, төрөл	Тайлбар
1	Ажил гүйцэтгэх үндэслэл	<p>Уур амьсгалын ногоон сангийн санхүүжилтээр Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн хөтөлбөрийн газар хамтран “Монгол орны хөдөөгийн иргэдийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадамж болон эрсдэлийн менежментийг боловсронгуй болгох нь” төслийг 2021 оны 3 дугаар сараас эхлэн Дорнод, Сүхбаатар, Завхан, Ховд аймагт хэрэгжүүлж байна. Төсөл хэрэгжсэнээр шууд байдлаар 130,000 орчим, шууд бус байдлаар 800,000 гаруй малчин иргэд төслийн үр шим хүртэхээс гадна тэдгээрийн 50 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. Төслийн зорилго нь байгалийн нөөцөөс хамааралтай, уур амьсгалын өөрчлөлтөд өртөмтгий малчдын дасан зохицох, эрсдэлийг даван туулах чадамжийг сайжруулан бэхжүүлэх юм. Тус зорилгод хүрэхийн тулд хоорондоо уялдаатай дараах бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн хүрээнд үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэн үр дүнд хүрэх болно. Үүнд:</p> <p>Бүрэлдэхүүн хэсэг 1: Үндэсний болон бүс нутгийн түвшинд газар, усны нөөцийн төлөвлөлтийг уур амьсгалын мэдээлэлд тулгуурлан төлөвлөж, ашигладаг болох;</p> <p>Бүрэлдэхүүн хэсэг 2: Байгалийн нөөцийн менежментэд малчдын байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлтөд зохицсон ус, хөрсний менежментийн арга ажиллагааг өргөн хүрээнд нэвтрүүлэх;</p> <p>Бүрэлдэхүүн хэсэг 3: Уур амьсгалын өөрчлөлтөд тэсвэртэй, гарал үүсэл нь тогтвортой малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нийлүүлэх малчдын чадавхыг нэмэгдүүлэх зэрэг болно.</p> <p>Байгалийн ургамлын зүйлийн тоо цөөрч, арви, ургац нь багасаж, хөл газрын ганц наст, цөөн настын оролцоо нэмэгдэж байна. Үүнээс улбаалан бэлчээрийн тэжээлийн чанар муудаж байна. Түүнчлэн уур амьсгалын өөрчлөлтөөс улбаатайгаар гангийн давтамж нэмэгдэж байгаа нь бэлчээрийн ургацад сөргөөр нөлөөлж,улаг шанд ширгэж, түүний ундарга багасаж байна. Байгалийн хадлангийн гарц муудаж, малчдын өвс тэжээлийн хэрэгцээ өсөн нэмэгдэж байна.</p>
2	Ажлын зорилго, шийдвэрлэх асуудал	<p>Сүхбаатар аймгийн хэмжээнд экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах, хадлан тэжээлийн нөөцийг бүрдүүлэх зорилгоор байгаль, уур амьсгалын өөрчлөлтөнд дасан зохицох зорилгоор хадлан, тэжээлийн нөөцийг бий болгож, хамгаалах ажлыг зохион байгуулах.</p>
3	Ажлын хамрах хүрээ	<p>Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан сумын бэлчээр</p> <p>Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан сум нь нийт 736948.1га бэлчээртэй бөгөөд сумын нийт бэлчээрийн 388971.5 га (52%) талбайг дундаж өндөр болон нам, бэсрэг уулын бэлчээр, 307792.1 га (42%) талбайг тал хээрийн бэлчээр, 41923 га (6%) бүс дундын голын хөндий, нам хотсын нугын бэлчээр тус тус эзэлдэг. Харин бэлчээрийн төрлүүдээс хамгийн их талбайг уулын хүрэн заримдаа хар хүрэн хөрстэй хуурай хээрийн бэлчээр Хазаар өвс-үетэнт (11.2%), хүрэн хөрстэй Хялгана-жижиг бутат үетэнт (7.9%)-ийг тал хээрийн бэлчээр эзэлж байна.</p>

Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан сумын бэлчээрийн төлөв байдал

Бэлчээрийн төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны 2009 оны зургаас үзэхэд Мөнххаан сумын нийт бэлчээрийн 90.5% нь соргог, 9.3% нь бага зэрэг доройтсон, 0.1% нь хүчтэй доройтсон байсан. Түүнээс хойш малын тоо өссөн боловч бэлчээрийн төлөв байдлыг тодорхойлоогүй байгаа тул тодорхойлох шаардлагатай.

Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан сумын бэлчээр ашиглалт

Мөнххаан сумын бэлчээр ашиглалтыг харахад усан хангамжаар тааруу сумын зүүн хойд хэсгийн бэлчээр бага ашиглалттай, бусад хэсгийнх жилийн турш бэлчээрт ашиглагдаж байна. Үүний дээр бэлчээрийн тэн хагасын бэлчээрийн даац 1-3 дахин, үлдсэн хэсэгт нь 3-5, түүнээс олон дахин хэтэрсэн байна.

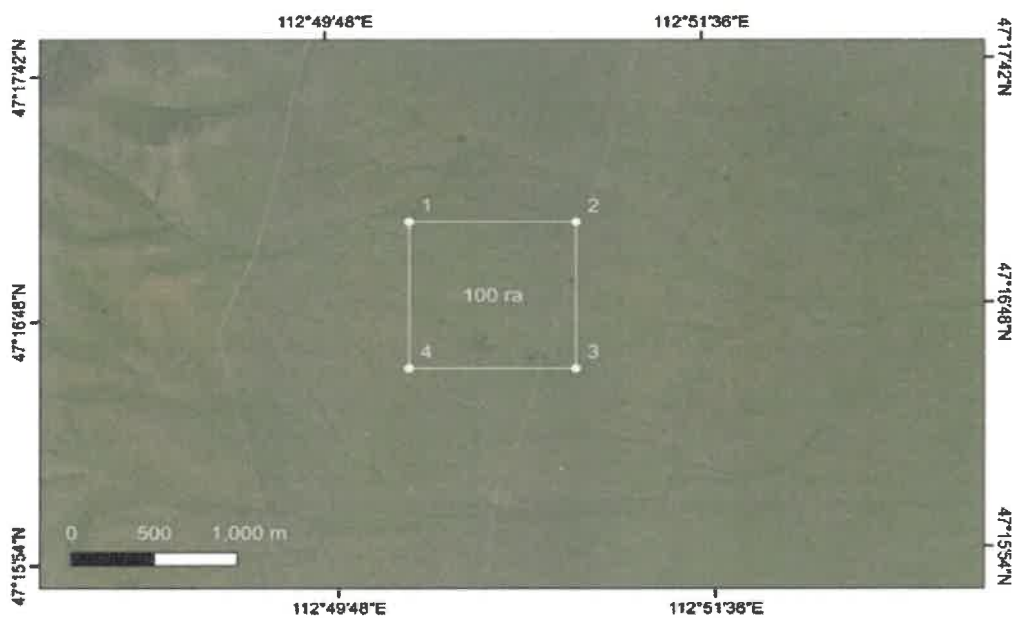
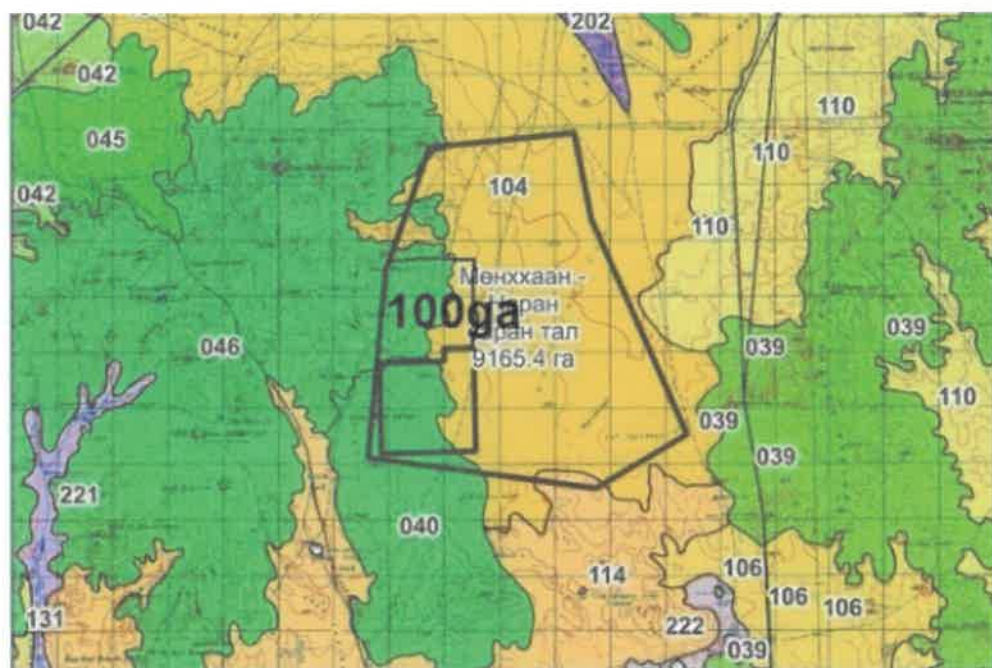

Зураг 1 Сүхбаатар аймаг бэлчээр ашиглалтын зураг

Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан суманд хадлан тэжээлийн нөөц бий болгох үндэслэл

Мөнххаан сум нь ЖЭМР компаний хийсэн (2022) үнэлгээгээр ургамалжил их, халалт, ууршилт бага, өөрчлөлт багатай суманд багтах ба 1999-2002, 2007-2010 оны зуднаар бага зэргийн хохирол амссан. Гэтэл сумын нийт бэлчээрийн 45.7% нь 1-1.75 цн/га хүртэл ургацтай, үлдэх хэсэг нь 2-3 цн/га ургацтай (ЖЭМР, 2022), Монгол Улсын бэлчээрийн даацын 2023-2024 оны зургаас (ЦУОШГ, 2023) харахад Мөнххаан сумын баруун өмнөд хэсэг буюу нийт бэлчээрийн 1/3 хэсэгт даац 1-3 дахин хэтэрсэн байна. Хэдийгээр Мөнххаан сум уур амьсгалын өөрчлөлтөнд өртөх эрсдэл багатай боловч бусад сумаас ургац өндөр учраас Сүхбаатар аймгийн хэмжээнд хадлан тэжээлийн нөөц бий болгохоор төлөвлөсөн байна.

Мөнххаан сумын 1-р Баянтэрэм багийн нутагт орших Наран сарангийн тал нь дундаж өндөр болон нам, бэсрэг уулын хүрэн заримдаа хар хүрэн хөрстэй хуурай хээрийн Хазаарөвс-үетэнт (46 кодтой), тэгшивтэр болон нугачаат хөндийн шавранцар хүрэн хөрстэй Хялгана-жигжиг бутат үетэнт (104 кодтой) бэлчээртэй.

Зураг 2 Наран сарангийн талд хашиж, хадлан тэжээлийн нөөц бий болгох талбайн байршил

Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан сумын 1-р Баянтэрэм багийн нутагт орших Наран сарангийн талд хадлан тэжээлийн нөөц бий болгох 100 га талбайн газарзүйн байршил:

1. N 47° 17' 8.38" E 112° 50' 10.86"
2. N 47° 17' 7.61" E 112° 50' 58.44"
3. N 47° 16' 35.23" E 112° 50' 57.31"
4. N 47° 16' 35.23" E 112° 50' 9.74"

4	Ажил гүйцэтгэх хугацаа	Ажил гүйцэтгэгч нь гэрээ байгуулагдсан өдрөөс хойш нийт 3 сарын хугацаанд багтаан тус ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.
5	Захиалагч байгууллага	“Монгол орны хөдөөгийн иргэдийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадамж болон эрсдэлийн менежментийг боловсронгуй болгох нь” төсөл
6	Төсөвт өртөг, тоо хэмжээ	Нийт төсөвт өртөг: 378,128,000 (Гурван зуун далан найман сая нэг зуун хорин найман мянган төгрөг) төгрөг. Төслөөс 264,728,000 (хоёр зуун жаран дөрвөн сая долоон зуун хорин найман мянган төгрөг) сая төгрөг. Орон нутгийн оролцоо нь 113,400,000 (зуун арван гурван сая дөрвөн зуун мянган) төгрөг байна.
7	Ажил гүйцэтгэхэд тавигдах ерөнхий шаардлага	Ажлын гүйцэтгэх явцад бүх ажлыг Монгол улсад мөрдөгдөж буй хууль тогтоомж, БНБД, хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны холбогдох дүрэм журам, стандарт, төслийн байгаль орчин, нийгмийн менежментийн хамрах хүрээ, НҮБХХ-ийн байгаль орчин, нийгмийн стандарт чанд баримталж, хийгдэх ажлын тоо хэмжээний дагуу захиалагч талтай нягт хамтран, чанарын өндөр түвшинд тавигдсан шаардлагыг хангаж ажиллана. Орон нутгийн иргэдэд мэдээлэл түгээх, зөвлөлдөх, зөвшилцөх ажлыг орон нутагт хамтран зохион байгуулж, олон нийтийн оролцоог хангаж ажиллана.
8	Техникийн чадавх болон туршлагын шалгуур үзүүлэлт, шаардлага	ААН-ийн гэрчилгээний хуулбар /эх хувиас/ Санал болгосон ажлыг гүйцэтгэх боломжтой болохыг нотлох Ажил болон барааны үнийн задаргаа ба ажил гүйцэтгэлийн нийлүүлэлтийн хуваарь Чанарын шаардлага хангасан бараагаар уг ажлыг гүйцэтгэн захиалагчид нийлүүлэх баталгааг албан бичгээр гаргаж ирүүлнэ. Нийлүүлэх бараа нь техникийн тодорхойлолтод нийцэхийг зүйл заалт бүрээр нотлон харуулсан тайлбар, Чанарын баталгаа 1 жил /үйлдвэрлэгчээс шалтгаалсан гэмтэл, доголдлыг нийлүүлэгч тал засвар үйлчилгээ хийж гүйцэтгэх талаар нотолсон баталгааны талаар албан бичиг ирүүлэх/
9	Гүйцэтгэх ажлын үе шат	Ажлыг дараах үе шатаар гүйцэтгэнэ. Үүнд: 1. Бэлтгэл ажил: Хашааг хийх материалаа ажлын даалгаварт заасны дагуу сонгоно 2. Үндсэн ажил: Ажлын даалгаварт заасны дагуу хэмжээ загвараар хашааг хийж гүйцэтгэх 3. Тайлан: Ажлын хэсэгт бэлэн болсон хашаагаа хүлээлгэн өгөх, захиалагч байгууллагаас техникийн хяналт хийлгэх, шаардлагатай бол засвар сайжруулалт хийх.
10	Хашаанд тавигдах техникийн шаардлага	Хадлан тэжээлийн нөөц байгуулах ажлын хашааны техникийн тодорхойлолтын дагуу хийнэ.
11	Бусад тавигдах шаардлага	Хашаа барихдаа дараах зүйлсийг анхаарах хэрэгтэй. Үүнд <ul style="list-style-type: none"> • Байгаль орчинд хор хөнөөл учруулахгүй халгүй арга технологиор хийгдсэн байна. • Хашаа малын хөлд үрэгдэхээргүй бат бөх байна. • Мал шөргөөгч тусад нь байрлуулах • Хашаа барих материал нь удаан эдэлгээтэй байна. • Газарт суулгаж буй шонг өмхрөх, ялзрал, зэврэлтээс хамгаалсан байна. • Шон тус бүрийн дотор талд мал түшиж унагаахаас хамгаалсан туслах хөлтэй байна. • Ашиглалтыг хариуцах эзэнтэй байна.

		<ul style="list-style-type: none"> • Торон хашааны материал нь шинэ, ашиглагдаагүй, сүүлийн үеийн технологийн шийдэл бүхий байна. Монгол улсын стандартын шаардлагыг хангасан тохирлын гэрчилгээтэй байна. • Нийлүүлэх хашаатай ижил хашааны фото зургийг ирүүлэх бөгөөд ажлын гүйцэтгэл явуулах үед зөрүүгүй байна. • Ажлыг гүйцэтгэж дуусаад техникийн шаардлага хангасан гэж үзвэл захиалагчид далд ажлын акт, гүйцэтгэлийн зураг үйлдэж хүлээлгэн өгнө. • Материалын сонголтын саналыг захиалагчид ирүүлнэ. Тодорхойлолтод заагдсан болон түүнтэй дүйцэхүйц чанартайг сонгож хэрэглэнэ. • Галын аюулгүй байдлыг анхаарч норм дүрмийн шаардлагын дагуу ажлыг гүйцэтгэнэ. • Ажлаас гарсан хог хаягдлыг цэвэрлэж зөөж хаясны дараа захиалагчид хүлээлгэн өгнө. • Захиалагчийн хяналт болон ажил хүлээлцэхэд гарах зардлыг жишиг зураг төсвийн талбай бүрийн зохих дүнгээр тооцох бөгөөд гүйцэтгэгч тал бүрэн хариуцна. • Галын аюулгүй байдлыг анхаарч норм дүрмийн шаардлагын дагуу ажлыг гүйцэтгэнэ; • Ажлаас гарсан хог хаягдлыг цэвэрлэж зөөж хаясны дараа захиалагчид хүлээлгэн өгнө. • Ажлыг гүйцэтгэх явцдаа ажлын үе шат бүрд захиалагчид фото зургаар баталгаажуулан захиалагчид хүлээлгэн өгч үе шатны ажлыг эхэлнэ. • Хашаанд 100x100 см хэмжээтэй, цайрдсан листэн төмрөөр хийсэн мэдээллийн самбар байрлуулна. • Хашааны булан бүрт мал шөргөөгч хийж байрлуулна. • Хашаанд шөнийн гэрэл цацруулагч байрлуулна.
12	Даалгаварт тусгагдаагүй нэмэлт ажил	<ul style="list-style-type: none"> • Тус ажлын хүрээнд хадлан тэжээлийн нөөц талбайг хашаалан хамгаалсны дараа төслийн зөвлөх болон төслийн нэгжтэй хамтран байгалийн нөөц ашиглагч малчдын байгууллагуудтай байгалийн нөөц ашигласны гэрээг байгуулж тухайн орон нутгийн малчид иргэдэд хариуцуулж өгөх. • Ажлын даалгаварт тусгагдаагүй ажлыг нэмэлт нөхцөлөөр гүйцэтгэнэ.

ТАНИЛЦСАН:

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн газрын дарга, Төслийн захирал:

Ш.Цэрэндулам

ХЯНАСАН:

Төслийн үндэсний зохицуулагч:

Л.Шинэцэцэг

БОЛОВСРУУЛСАН:

Төслийн бэлчээрийн менежментийн зөвлөх

Ж.Ундармаа

Төслийн газар, усны менежментийн асуудал хариуцсан техникийн мэргэжилтэн

Б.Гүнсмаа